

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

SUMARI:—*Festes*, (acabament) per Moss. Segimon.—*Plant*, (poesia) per Un Incognit.—*Via-Foral* per Mossen Romaguér.—*Aspiració*, (poesia) p^e en J. Domenech.—Folklore mallorquí.—*Festé de S. Antoni Abat en el poble de Sóller*, p^e en P. A. M.—Notícies històriques.—*Sants y Festes*.—*Jané*, (poesia) per D. Antoni M.ª Penya.—Vetlades literàries.—Poetes populars (poesia).—*Cronico*, p^e Es Cronista. Rebut y agrahit.—Anuncis.

FESTES

(Acabament)

LA feyna es santa y assanta, diu l' adagi antich, y es ben cert, tan cert com l' altre qui l' acaba y explica: *l' ociositat es mare de tots els vicis*. N' es bon exemple el cavall: miraulo dins la montanya, dins la tanca de termes llunyans, sauvatge; sempre fuyt, sens camí ni carrera, corr y tresca; sempre espríu, bota, s' adressa y revingla; per aquí hont passa, per tot fa tala: sens fre, ni ma que 'l subject, gens de profit dona, y Deu vulla que qualcú no si acost, que tal vegada 'n roman-dria mal fes: però miraulo quant sa ma de l' homo el subjecta y son enginy el dirigeix, el veureu humil y somés qu' allarga son coll sota el jou y ses terres llaura; lleuger y fort que plans y montanyes atravessa en sos viatjes; si demunt sa espinada hi sent la sella, el veureu ufanós, ple d' ergull, qu' ab majestat y gracia son senyor ab noblessa du per places y carrers, paseigs y festes; y si 'l mena a la guerra, quant sent el so esquerdat de les trompetes y li arriba la fumassa de la pólvora, ja no té sosech, no 's pot contenir, y res tem, y invest, y passa sempre envant, y res l' atura, res 'l espanta; es una furia, un llamp, par que l' empengan sols la llealtat a son senyor y l' odi á l' inimich. Es la bestia que més bon

servey fa a l' homo, la més profitosa per ell, per axò es la més estimada.

Axís ni emprèn també ab l' homo: si son cap vincla sota la lley del treball y se fa esclau de son dever, es digne y honrat, jamay será inútil: ab la ploma o ab l' axada, ab son braç o ab son enginy, bon profit darà a sos germans: ara el qui mans fentes vol passar sos dies, redolant d' un pler a un devertiment, el qui refúa la tasca que Deu li senyá, qu' en la vinya del bon Pare de familia tots hi tenim escarada; aquest s' envileix, de son cor ne fa núu de passions y vicis; lluny de fer be a sos germans es un perjuy, per tot fa maitx y destrossa: els homos son comparats a les rodes d' un gran rellotge, que totes ajuden a ferlo correr; el malfener es la busca, qu' entre les dents fines y delicades de les rodes, les destorba y atura.

Es tan maravellosa la sabiduría de nostron Deu, ab tal pes y mesura va ordenar y compendre totes les coses, que cap ni ha d' inútil, a son temps totes son profitoses; però may ne pot abusar l' homo, que 'l balgam pot tornar verí y matsines la vianda sanitosa. La pluja es mayna per los camps, es ver; però si sempre seguit plogués, empantanada la terra ni naxaría l' herba, ni brostaria una flor, ni arribaría a madurar un fruyt. Per axò el bon Deu un día escampa en los cels la nigulada qu' es fon en pluja y rega 'ls camps, y l' altre hi fa lluir esplendorós el sol qui les dona vida y calor; sols axí es abundosa la cullita del sementer. Axís el treball, tan precís per l' homo, que tant l' ennobleix, sí 'l fa ab prudencia, axís com cal, talment com el feu dins la pobre botiga de Nazaret el Fill de Deu, que desiara adesava les eynes per servir les festes y acudir al Temple; aquest mateix treball, si l' homo n' abusa, ja ho deyem abans, el fa esclau de la terra, li fa oblidar son Deu; ¡ay trist! si

no reposa qualca estona, prest finirá oprimit, abrusat per el pes d'un feix tan sobrat. Per axò li digué lo Altíssim: «Sis dies treballarás y, 'l seté reposarás; santificarás les festes, si profanes els dies sants, de mala mort morirás». Dins vostron cor hi caurá el raig de sol qu'alegra y conforta, axís «dareu bon explet, que per axó vos he posats a n'aquest mon, porque doneu cullita abundosa, de bon fruyt, fruyt de vida eterna.»

Vet aquí porque l'Esglesia, Mare curosa qui sempre vetla apropet de sos fills, recullint aquell manament de son Deu y Senyor, de son Espòs y Mestre, ha espargides per tot l'any les festes, y també n'está gelosa de que sien santificades, y díu a sos fills: «En tals diades adesareu tallers y fábriques, tot reposará, anireu al temple y oyreu missa cumplida tots els diumenges y festes de guardar, qu'es l'obra més santa, el misteri més gran l'august sacrifici de lo altar». Y be ho comprenien nostres majors que per res nat del mon profanaven les festes, ab horror miraven el qui no cumplía tan sant dever y, per mostrar l'homo descregut, per senyar ab lo dit al qui merexía tot despreci, el qui just tractar ab ell era perillós, sols deyen: «*Aquell no va a missa*» y ja estava dit tot; d'ell be es poría creure qualsevol iniquitat, que ben capás ne devía esser el qui s'atreuía a profanar les festes..... tant sa y ben fonamentat era son criteril

Y l'Esglesia prou ho sap que no basta per viure pa tot sol y en tals dies, ab més esplendor y magestat celebra el sacrifici de lo altar, y allá esplica les veritats eternes que brollaren de la bosca del Bon Mestre, lo Evangeli; y sos ministres canten més tart les alabances del Senyor y les torna a ensenyar el misteris de nostra Relligió, les obligacions de l'homo, el camí del be, la Doctrina Cristiana y en temps primer s'umplíen les bancalades a l'ofici, tothom anava a vespres; axí eran nostres pares cristians ben instruits, *santificaven* degudament les festes, que qualca coseta més qu'una missa resada nos demana Deu y nostra ánima; sols axí son les festes *l'aygua pura qu'adalita l'esperit, l'egencia escullida de bones obres qu'embaigama la vida del cristiá.*

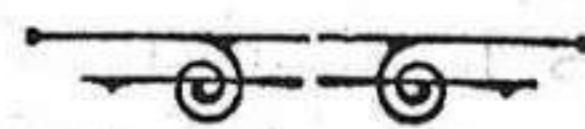
Emperó avuy en dia par que, com en altre temps, haja dit una generació descreguda: «Esborrem demunt la terra tots els dies del Senyor, totes les festes» y mos escandalisa y entristeix, però no mos admira, sentir el so del martell, o la remor de la máquina o del talés en tals dies; casi dins la buydor predica el ministre de Deu, ni una dotzena d'infants escolten la doctrina y ja no porem dir mal del qui s'aconhorta ab una missa resada, que no sia massa llarga, puix es tanta la seva devoció que no pot estar mitja hora dins la Casa de

Deu y després tuda o malgasta el temps, Deu y també l'infern! saben com..., quantes llágrimes de mares de familia en son fruyt ben amarch!

Qu'el pobre jornalero, que de tota la setmana no ha dexat el tall o surtit de la fábrica, el diumenge no pot estar tot lo dia dins el temple, que necessita cercar una mica de goig, divertir-se, esplayar son esperit; es l'escusa que posen molts. Es ben cert y may l'Esglesia ha exigit tal cosa; sap que lo primer, lo principal es fer lo que 's pertany a la gloria de Deu, y després qu'el cristiá ha cumplit sos devers, be li permet qu'ab s'esposa y sos fills cerqui el goig pur, propidel cristiá, tot devertiment honest; que per tot dona temps lo Esperit Sant. Y feya més encara l'Esglesia; altra temps, quant era coral la l'unió entre ella y sos fills, quant el ministre del Senyor era ver pare dels pobles, y nostres costums eran sencilles y pures, quant no les havia enmatginades l'influencia maleída que nos ve de més enllá de les montanyes de nostra Patria, no sols li permetía sos inofensius devertiments, sino que també l'acompanyava, y no era raro dins nostra Illa veure qu'el ministre del Senyor presidía les corregudes, o encantava la primera: axó era hermós; be si veyá l'amor de Mare que may dexa sos fillets, y si es precís ab sos jochs dirigeix.

Emperó avuy en día qu'una juventut assedegada de plers no s'aconhorta ab *mateixes* y *copeos* y fuig dels estils nostres, y dins la casa inimiga de l'Esglesio y de la familia al so de tonades forasteres goça ab pler de bestia, avuy en día en que se fa simpátich el vici y *se flastoma* dins el Teatro, avuy en día que demunt tot devertiment par que hi haja escupit son verí l'impuresa... qué ha de fer el sacerdoti sino pujar a la cathedra y dir «*non tibi licet*» no 's permés a la dongella cristiana posar dins les mans d'un jove corromput la seva pureza; no 's permés a la Mare exposar a tot perill l'ignocencia de ses filles; no 's permés a ningú goçar d'un pler qu'envileix, deslliga les families, tira per en terra honres, trenca vincles sagrats, afona tota virtut y corromp tot cos, temple víu de l'Esperit Sant y fa estremordir de goig l'infern! Qu'ha de fer el sacerdot quant sent el truy y bogiot de tals festes, quant sent les veus esgarrifadores dels alienats, els bramuls de la bestia apocalyptica, sino «acostarse a lo altar y devant el tabernacle, plorar sens conhort y clamar: Perdonau Senyor, perdonau aquest poble, no comporteu que de vostra heretat ne fassen befa!»

MOSS. SEGISMÓN

Plant (*)

Bella y ufana se mostrava
La rosa, aquell dematí,
Del roser que de ca-meua
Engalana lo jardí.

Tot concirós la mirava
Un jovenêt malaltís;
•Ay!, de mon cor, s' exclamava,
N' es ella imatje infelís.

El corch que son tall destrossa
Jo el sent roegar mon pit;
Sí: caurá mostia y seca
Quant jo ecsal l' ultim suspir.

De ses fulles l' hermosura,
La galanía y primor,
Be heu recort que de mes galtes
N' era tan bo lo color.

La sort que Deu t' ha donada
Aquesta es ma trista sort!
Pur com tu sia llavores
Quant abdós seguí la mort.

Axí digué; y una llágrima
Brollava de sos ulls blaus.....
Com fum, per ell, s' espargían
Los somnis y los encants.

UN INCOGNIT

¡VIA-FORA!

Está vist; els inglesos no paran ni están mans fentes. No achonortats de fer ab sos barcos de guerra evolucions y simulacres de combat y de desembarch, posant fites y senyes a n' els roquissars del ports d' Alcudia y de Pollença, prenent nota dels fondals de les nostres cales y riberes, fan tot quant poren per arrancar les vertaderes creencies del cor del poble sengill, obrint escolles protestants a l' Arrabal de Santa Catalina y fent-repartir desiara, com ha suxeit aquets dies, fulles impreses de propaganda sectaria.

Deu sap si tots los seus afanys obeyexen a un mateix pla d' iniquitat: prendernos a tota ultrança. A mirar enfora nigú los guanya; per qualque cosa va dir el Bon Jesús a lo Evangeli qu' els fills de les tenebres son mes *vius* qu' els fills matexos de la llum. Saben qu' a Espanya y, molt més encara a nostra roqueta benvolguda, la fe es l' ánima de la pátria y que, si asprius com som, rebutjaríam irats tot jou estranger per més que fos d' or, molt manco consentiríam veure gemejar la patria del gran Ramón Lull y de Sor Catalina Thomás baix del poder d' aquells qui escar-

(*) En la vetlada literari-musical que se celebrá diumenge passat en el Cercle d' Obrers Catolínchs de la Ciutat d' Inca, fou declamada aquesta poesietta p' el nostro company S. Elviro Más, qui, si no declará son autor, no fou perque *no volgues*, sino perque no poria. Prou greú li va saber á éll no porerhó dir, y per axò molt haguera *volgut* no estar lligat ab paraula formal, dada á l' autor y escigida per aquest, d' en absolut no dirhó á ningú.

La poesietta com s' advertí allá, es eco d' un cor dolorit per una malaltia qu' éll creya incurable; per tant el malalt es el mateix autor, encare que figuri qu' os un altre. Fou sa primera y éll se pensava que seria sa darrera... Deu vulga qu' en pugua fer moltes altres.

nexen les nostres creencies y fan befa de la fe que en hereatje nos dexaren nostres pares; saben prou bé que l' oposició de creencies, més encara que la de rages, obri entr' ells un fosso immens, y per això ja que no 'l poren omplir ni terraplenar perque a n' aquesta terra benehida lo protestantisme no hi prova, Deu sap si pretenen salvar l' avench sens fons, axecant demunt ell el pont del indiferentisme relligiós, per hon uns y altres poguessem arribar a donarnos ses mans. Mallorquins de cor sá qui estima l' Illa daurada y qu' abans de veurerla divorciada de Christo, preferiria que 'n passás per demunt ella el mariner fregant ab la quilla de sa barca el cim del Puig-major; Autoridats que teniu lo dever sacretíssim de mirar per l' integridat de la Patria, capturau ab totes les vostres forges aqueixa propaganda protestant; no comporteu per res nat del mon que l' homo inimich erpargesca dins Mallorca la mala llevar del indiferentisme, si voleu que aquella sia sempre espanyola. Be está qu' axeca fortins y bateries; però axò no basta. La patria no 's defensa ab canons tot sols; l' amor ferm de sos fills es lo que la fa inespugnable..... y d' aquest amor, dolç y sant com l' amor de mare, la nostra Relligió n' es una font que sempre ratja y no s' estronca may.

Y si axò demana el be de la Patria al qui tenen lo dever de vetlar per ella ¿qué no demanará de vosaltres, mares cristianes, el bé espiritual, l' eterna salvació de vostres infants posada en perill? Missatgers de l' infern pretenen arrancar de son cor aquella fe que voltros mateixes los ensenyareu; volen apartarlos del gremi de Esglesia, fora de la qual no hi ha salvació; talment com si fossen signes vans que per res servexen, s' afanyen per apartarlos dels Sagraments, canals de la gracia, ahont se nos aplican els merits infinits de la Sanch redentora de Christo; fan befa de la Confessió sacramental, *vertader salva-vides* que desde les plajes del cel Deu ab sa misericordia nos envia, perque poguem arribar a port de salvament tots els qui hem vista naufragar la nostra ignocencia per entre els esculls de qu' está sembrada la mar perillosa de la vida; volen per dirhó d' una vegada, tancar per sempre als vostres fills les portes del cel que Christo Redentor nos va obrir ab sa mort infamosa de creu.... del cel, esperanga y conhort de tots els qui a n' aquesta vall de dolor sufrim y ploram. Per axò s' afanyan; fer mal á les ánimes es la tasca que los ha senyada aquell qui nos va jurar guerra a mort.

Mares cristianes, arruxaulos donchs de cavostra; digaulos, cara a cara y ab lo front ben alt, que sou católiques, apostóliques romanes, que dins lo gremi de l' Esglesia ahont vareu naxer voleu viure y morir; y donant testimoni de la vostra fe feis mil bocins les seues *fulles de propaganda*. Y per aquets malanats qui, talment com Judas per trenta vils monedes trayexen en la seua conciencia y venen la sanch del Just, no vos diré que demenau foch del cel que los espoltresca, puix axò no es l' esperit de Christo; tot al contrari; vos diré que pregueu per ells, repetint de boca y de cor aquella oració sublim que dalt l' arbre de la creu fe el Bon Jesús per aquells matexos qui l' escarnien y feyen befa dels torçors y estremiments de l' agonía: *Pare, perdonaulos, puix no saben lo que fan.*

MOSS. ROMAGUER

Aspiració

(Imitant)

En el cel lo sol que llúhu,
los blanchs estels allá dalt,
y 'l resplandor en la terra
tan solament de sos raigs.

Ben alluny la qu' es etern,
lo que prest mor aquí baix.
¡Y l' hom fermat á la terra
mirant sempre cap-allá!

J. DOMENECH.

Janer 1991.

FOLK-LORE MALLORQUÍ

Festa de Sant Antoni Abat en el poble de Soller

QUANT som nins s'es seguit esdevenirnos cosas y devegadas molt insignificants, que dexan dins el nostre cor una impressió tan agradable que, essent grans, mos ve sovint el seu recort sempre ab el mateix ayre de felicitat de quant mos succehiren, que traslada al nostre esperit, com en un carro de flors, a-n aquella edat felis de l' infantesa: Tal es molts de pichs una reunió de familia, un joch á pilota, una nevada, els crits dels estornells un dia horabaxench devés les taulades de l'Iglesia. Altres n'hi ha de succehis qui sembla que no los lleu passar may sensa dur lligades coma vertaderes propietats ses acostumades impressións; que son diferents segons la varietat dels matexos, ó la temporada en que s'esdevenen, com solen esser per totes parts el dia de Nadal, el Dijous jardé, les matanses, un dia de fra, y p'el nostre poble l'alegra festa de Sant Antoni Abat, que podiem anomenar sa festa de tots, ja que per tantas criaturas serveix de gaubansa y alegria: es festa p'els atlots, p'els fadrins, p'els homos y les dones, y per les pobres bisties que sols aquest dia solen surtir endiumenjades á rebre la bendició del senyor Vicari y fer demostracions del seu natural delit.

Qu'hi ha, per enfora que visca, qui en acostarse aquesta festa no recordi ab entusiasme els castells de rabassots qu'exhalan ses flamarades y espines part demunt les cases, aquells canons de pipa, llarchs, indefinits; les corregudes del cap-vespre, l'endomassat y llumenari de la capella del Sant Hermitá, el porquét, el seu gayato ab una campaneta al cap d'amunt que mos fa venir á la memoria aquella cansó tant sensilla y poética:

Sant Antoni va per má
tocant una campaneta,
tots els Angels fa ballá
dins la seva Esglasieta,

y qualche pich les flovies de neu que blanquetjan las parets y taulades, y casi sempre l' aubahina que cau el dematí aposta per fé enfadar als colca dós y tota la gent que ja espera ab ansia l' hora d'anár á prende lloch segú y espayós per veura correr?

Alló es una festa alegre! una cadena d'impressions sempra noves y falagueres!

El plaier idó qu'aquests recorts despertan

dins el meu cor, mes qu' el desitj que n' han mostrat un parey de persones respectables es lo que 'm mou á texir una breu y sensilla descripció de les circumstancies que venen á fer tan memorable dins Soller la festa del gran Sant Antoni Abat.

Y comensant per lo segon antes que per lo primé que va apareyant la festa será bo abvertir que l' horabaxa del día sis de Janer es costum de fa molts d'anys, ensatá ab una Novena que no hi ha dupta qu' es la mes celebrada qu' es fa dins la Parroquia, per la molta devoció que á n' el Sant tenen tots els sollerichs.

Casi un més abans, emperó, de comensarse la Novena ja els atlots comensan la seva; alló par que el temps mateix ho duga: s' aplegan una partida del barri ahont hi ha d'havê foch, el mes bargantell du la corda, y de d'allá á serrar rabassots per las casas hont tenen molta terra, cridant en el portal de cada una ó de demunt la paret del hort:—mos voleu da un rabassot pel foch de Sant Antoni?

Si l' amo no los escolta y la madona los surt fent manades y enviantlos ahont no hi plou, se devertexen una estona, tira amunt y tira avall, fent cabrioles y mirant de cova d'uy si hi ha res qu' embolicá; si reparen cap bulto y la madona está distreta ó fèynetja, ab una exhalació'l tenen fermat y cap á n' el deposit falta gent.

Ara si á la casa los surtan ab bona cara, com succehiex casi sempre, fentlos á saber qu' es per Sant Antoni tot quant tenen, totduna que poren soquetjá y prende á son gust, carregan els atlots plens d'agrahiment, cuidant prou de no fer gens de mal dins terra hont han siguts tan ben tractats, y se despedexen de la casa embolicats tots y aferrinyats á la corda, cridant á l' amo y á tothom que hi haja: Sant Antoni vos ho pagaré.

Axi seguexen replegant rabassots nu cop per un vent s'altra per s'altra representacions de casi totes las barriadas del poble, fins qu' arriba el Dissapte de Sant Antoni, día de gran trafec per tots els joves. Mentres uns apareyen les pipes de test ab sos canons de canya y el cacau, y els rustichs instruments de musica; altres, mes fantasiosos y estirats ja son partits á ca's batle á demaná llecencia per fer el foch de costum, la que sempre solen conseguir; y corren llavonses á reunir-se tots ran del deposit aborronadó de brancas, tronchs y socots, per tractá 'l modo d'acaramullá en mitx de la plassetta tot aquell carroportal y ferho tot mes devertit.

Mentres tant passen les horas y s'acostan les quatre de l'horabaxa y els mes agoserats demunt ses espatles y els mes petits rossegant ab cordas van trajinant tota la llenya, que tot seguit componan en forma piramidal á l'enrevolt d'un sach ó dos de burbayes y branca seca á fi de qu' el foch prenga milló.

Quant ja crema á la vela y els vehinats estan asseguts voltant la fogatera, comensan á acostarse de tots els carrés estols de fadrins tocant ximbombes, guiteres, ferraguins, castenyetes y trompes de canya; qui ancora no son arribats, com ja tenan un ball armat ab totes ses campanilles y sobre tot ab unes riayes lo mes frescas y devertides. Xupan els atlots ses pipes, els homos contan coverbos, las dones torran moniatos y botifarrons, y si qualcuna te sort d'acostarse ab una olla per dur-sen caliu, no s'en tem y li cau l'olla de les mans trencada ab una pedra, que per molt que mir no sap d'hont li es venguda.

Y per sortirne d'un cop de tant de foch y fum y tant de trepox, acabarém diguent que fins á les onse ó les dotse no's sol retirá la gent, y los es seguit als qui l'ondemá van á missa primera trobá els rabassots ablanats encara mitx encesos.

El mateix Disapte, entrada de fosca, hi ha *Completes* solemnes á la Parroquia, y l'ondemá á las nou y mitja, encara que sia dia de feyna, s'umpl d'en gom en gom l'Iglesia; canta *prima y tercia* el Clero parroquial, y tot seguit surt l'Ofici majó ab orquesta y sermó que sol predicá el mateix qui ha feta la Novena. El capvespre se cantan *Vespres y Completes*, y mentres alegrement repican las campanes se fa la Processó ab l'hermosa relliquia de S. Antoni.

Entrada la Processó, surt el Vicari de setmana ab so ruquét, acompanyat del escolá, y puja á un balcó baix de les cases de la Vila, d'hont ve de lo milló per benehí les bisties.

No mos aturarém gayre en descriurer les correudes per ser lo manco agradós p'els seus perills y perque creim que per tota Mallorca s'en fan aquex dia de consemblants. Direm tant sols que's solen comensar pels ases qui duen mes jonoyeres, qui axi com van, peu rossech y ab males retrancas, sembla que son sortits només perque los benehescan; darrera ells venen els mes xaravellós y abrinats qui ja s'amollan á pegá cuatra bots y envestides, pero ab mes ganas de fugir que d'estar per mitx; llavó hi entran y se fan amos de les metles els muls, mules y cavalls, y aquí el foch se comensa encendrer: cridan y amollan les riendes els qui cnalcan, mentres corren desbocades les bisties per mitx del caminal de gent, plovan confits per totes les bandes, y rulles senseres, y sempentes, y qualque batut que's qui'l pega ja no'n serca un altre; acabant tota la festa per veurerse ja el primers desfressats colcant demunt els animals.

Axi passa dins Sóller la festa de Sant Antoni Abat; plena d'ignocencia y bona intenció; divertida y xalesta per tots els sollerics, y gloriosa pel Sant popular.

P. A. M.

NOTICIES HISTÓRIQUES

Any 1768.—Dia 17 Sant' Antoni Abat, famós per la seua rigurosa penitencia, per les seues excelents virtuts y per el seu gran poder sobre els inimichs infernals; á qui el Senyor feu popular en tot el mon per els seus grans miracles, y li concedí el dó de curar als atacats de la malaltia coneguda ab el mon de *foch de Sant' Antoni*. Ab motiu d'acudir á la seua protecció, el Rey don Jaume I fundá á Palma un hospital dedicat al Sant, y reedificat suntuosament, fonch conduhit á son nou temple el Santíssim Sacrament, el 26 de Setembre de dit any, ab gran concurrència y magestat.

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

- Dia 14.—Dilluns.—S. Daci bisbe
 Dia 15.—Dimars.—S. Pau primer ermitá.
 Dia 16.—Dimecres.—S. Fulgenci bisbe y Honorat arc.
 Dia 17.—Dijous.—S. Antoni Abad.
 Dia 18.—Divenres.—La Cátedra de S. Pere á Roma.
 Dia 19.—Dissapte.—S. Canut rey y mr.
 Dia 6.—Diumenje.—✠ El SSm. Nom de Jesús y Sant Sebastiá mr. Patró de Palma.

JANÉ

La neu cobreix la montanya,
 De rigors el mon se vest
 Y arriba un any á la Terra
 Entre llágrimes nasquent,
 Les llágrimes de la pluja
 Y el sospirar de los vents.

A la porta de la vida
 S'hi troban dòls y gemechs;
 Qui la travessa ab coratje
 Ja trobará son bon temps;
 Que després de l'hivernada
 Tornan á treure els rosérs.

De l'any al obrir la porta
 Inespert mes de Jané,
 No dugas sols á la vida
 Sospirs y dòls y gemechs;
 Que venga amb tu acompanyada
 La llevó que mes tart neix.

ANTONI M.ª PEÑA

Vetlades literaries

EL dia dels Reys a vespre s'efectuá en el Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca una vetlada literari-musical, ab motiu de l'entrada en el sigle XX.

Va esser concurríidíssima.

Presidí lo M. I. Sr. D. Pere Juseph Llabrés, Degá de Canarias.

El coro cantá s'himne del Cercle, uns cuants *villancicos* y el *canto del marinero*, en que se distinguí molt el tiple Miquel Janer. D. Joseph Rotger y D. Tomás Mora se distinguieren també en el piano.

Los joves socios Senyors Buades y Mateu declamaren ab acèrt y propiedat un dialech en castellá, titulat *La esquina*.

D. Miquel Ferrá lletjí en forma de discurs l'article publicat en aquest setmanari ab lo titol «Comens de sigle».

D. Vicent Costell (fill) lletjí l'entretenguda poesia satírica (inèdita) de son pare titulada «*Buenos mozos y mozos buenos*».

D. Sebastiá Oliver Más lletjí la sentida poesia «Plant» y son article humorístich «Dues manies» que va agradá molt.

D. Joaquim Domenech lletjí una llegenda original molt ben escrita, titulada «Lo floch de satí».

El Sr. Costell (pare), s'aixecá entre els aplausos dels concurrents y los dirigí un ben pensat discurs que versá especialment sobre ses ventatjes de l'associació. Va esser aplaudidíssim.

Els Senyors Buades y Mateu recitaren un altre dialech de D. Pere de A. Peña, que no importa alabar, haguent dit son autor.

L'actiu obrer y conegut glosador D. Miquel Durán, President del Cercle, lletjí una inspirada poesia, titulada «Triumf de Jesús á final del sigle XIX».

Per fi, prengué sa paraula el Degá de Canarias Sr. Llabrés, que per desgracia se trobava indispost á causa de sa dolencia que pateix, y va fer es resumen de sa vetlada.

Encare que bé mereixían aplaudir los trabays lletgits, pot ser los alabá una mica massa.

Lo que may será bastant a'abat, es son bellissim discurs sobre la familia, que familiarment dirigí als concurrents, després d'haver disertat acertadament sobre el sigle XIX; se ficá en l'anterior punt, tan interessant y oportú, ab motiu de no haverlo tractat cap dels disertants.

Y, á fê, que tant aquests com es publich s' en poden felicitar, pues los doná ocasió de sentirlo explicar ab un acèrt y sensilla elocuencia, com ningú heu hagués fet.

Noltros felicitam de cor á tots els que prengueren part en la vetlada y á ell d' un modo especial.

També felicitam particularment á nostro benvolgut amich y colaborador l' honor Miquel Durán, digne President del Cercle que deü sa vida á sa iniciativa y á sos esforços.

Mos honrarém molt en publicar alguns del trabays lletgits, casi tots ineditos, així com publicam avuy la poesieta «Plant».

* * *

Sentim molt que, després de la anterior resenya mos quedi tan poch espay per ocuparnos de la vetlada que se celebrá dimecres a vespre, en el palau dels Excms. Srs. Marquesos de Vivot, organizada per la Congregació de l'Inmaculada y de S. Lluís Gonzaga, de Montissión.

Una distingida concurrencia omplia el salón gran y els dos posteriors.

Hey assistiren el Sr. Bisbe, Governador civil, Governador militar y altres personalitats.

Després del hermós discurs preliminar de don Manuel Fiol se declamaren les sigüents poesies: *Paso á Cristo*, per D. Vicente Costell; *El Salvador del mundo*, per D. Enrique Cormenzana; *El reyno de Cristo*, per D. Gaspar Reynés; *La sociedad anti-cristiana*, per D. Pedro Barceló; *Cristo rey á su España*, per D. Carlos de España; *Cristo Rey de los siglos*, per D. Jorge Dezcallar; el diálech alegòrich *Las Naciones á los pies de Cristo*, per D. Vicente Costell, D. José Font y D. Juan Ferrer.

Després se representaren cinch escenes d' un drama de la Conquesta de Mallorca, escrit p' el P. Noguera S. J., per D. Ventura Barceló, D. Manuel Fiol y altres quals noms sentim ignorar. Fot alternant ab escullides peçes musicals.

Per aplaudir com se mereixen als qu'hi prengueren part, seria necessari una serie d'elogis derrera cada un d'ells.

Donam s'enhonorabona á la Congregació que tals mostres de vida dona, y al R. P. Blanquer, qu'ab tant d'acèrt la dirigeix.

* * *

POETES POPULARS. (*)

Es prudència d' un criat
Recorre á n'es seu Senyó,
Cuant ha menesté un favó
En justicia y ab rahó;
Y aquesta es l'ocasió
En que me trob apurat.

L' extrema necessitat
Me fa dir lo que li dich:
Don Lleonart Estelrich,

(*) Es nostro amig y company † D. Lleonart Estelrich, Enginyer encarregat del Ferro-carril, entre Palma y Santa María, va rebre aquesta glosa, de la que me'n dá copia. Ara que l'he trobada entre els meus papers, la publich per mostra del enginy de son agut y honrat autor, á les hores *Guarda-Via*.

En es pás ahont estich,
Cuant plou, prest estich, banyat
Perque no hi ha cap forat
Per jo estarme retirat,
Ni de dia ni de nit.

Rebrá aquest motêt de lletra
Firmat de sa meua má;
Cuant l'haurá llegit, veurá,
(S' enten' si ho vol repará),
Sa necessitat que hi ha
De ferme una caseta;
Jo no dich ampla ni estreta,
Sols qu'en ploure hey puga está.

Tractá ab persones de bé,
Sempre del mon m'ha agradat.
Si Vosté s'hagués trobat
Com alguns pich jo he estat,
Ja l'hauria feta fé.
Que perdón si no parl bé,
Qu' un èrro es molt bò de fé
Per un qui's troba enfadat.

Pensant de quedá servit,
Me dirigesch á vostê;
Si vol, qu' em fassa mercê
De ferla fêr, en volê,
Pues, ja veu qu' heu necessit.
Perque amb'un temps tan homit,
Ni de día ni de nit,
En lloch pug redossarmê.

Si acás, no fos escoltat
Mon desitx, perque som pobre,.....
Y es tren passa y no me troba,
Això será una prova
De qu' es puesto he abandonat
Per cercar un poch de cobro.
¡Avêure, vostê si troba
Que tench de ser castigat?

Cuant jo veij que s' aigo tomba,
Totes ses que pug amplom....
Si l' he anutjat que'm perdon;
Y si vol sebrer qui som,
Me diuen Miquel Salom,
Qu' está á n'es pás de sa Bomba
B. F.

Sta. Maria 16 Octubre de 1875.

CRONICÓ

Dia 2 dimecres:

Mori el custos de Sant Juan, D. Juan Reus, Pre. A son enterro que fou el vespre acudí nombrosa concurrencia; mostra de ses moltes simpaties qu'havia conquistades ab la seva sencillés y afabilidad: (a. c. s.).

Acabaren de compondre es rellotje *En Figuera* augmentant s'horari fins á 24 hores, ab números arabigs just baix dels romans, formant segona y mes petita circumferencia. Sa campana no toca més que 12 batayades. Ventura p'els veynats. (Encara no'm pogut saber es benefici, millora ó be, que mos haja pogut dur aquest flamant *acuerdo*.)

Dia 3 dijous.

En l'Iglesia de S. Juan se cantá Misa de *Requiem* per l'anima del qui havia estat custos de la mateixa.—D. P. Martinez, coma vecí des barri de S. Juan, li dedicá un recort demunt *La Ultima*

Hora.—El mateix diari du un article qu' intitula *El monumento á Ramon Lull* firmat per G. Verdura de Lluchmajor que pareix que va contra s'opinió de D. E. Estada, exposada demunt el mateix diari temps enrera, sobre s'inconveniencia d'axicar dit monument demunt el Puig de Randa.

Dia 4 divenres.

Avuy es fret comensa a dexarse senti bastant.

Hem notat qu'els serenos cantan ses hores conforme s'horari nou; en lloch de dir les deu, les onze, diuan les veintidos, les veintitres.

Dia 5 dissapte.

Aparexan tapades de neu casi totes ses muntanyes, fins y tot ses de sa part de Genova, que poques vegades los arriba; no importa que vos diga si feya fret, pero axi heu feym constá, perque aquest *cronicó* no s'escriu sols p'els qui ja heu saben d'endevant; sinó també p'els qui tal volta tendran necessitat de saberhó y... poria esser qu'aquest *Dato* importas á algú; encare que no més fos per senyalar ses *hores* ó es dies de neu.

Dia 6 diumenje.

En es *Centro Católico* se celebrá una vetlada literaria, pronunciant un discurs en bon mallorquí el Sr. Tortell, Rector de Sant Nicolau.

S'horabaxa ha fet mal temps ferm; axó no ha impedit que a n'es *Coll d'en Rebassa* representasen s'*espectacle gratis* de lo que diuen *Els Reys*. ¡Ja heu porian haver deixat aná!

Dia 7 dilluns.

El Sr. Bisbe, horabaixa feu sa visita oficial á l' Hospital ab companyia del President de sa Diputació Sr. Puigdorfil, Vice-president de sa Comisió Sr. Socias y alguns canonges. Sortiran á rebrelo es Custos y clero de La Sanch, y es Director ab tot es personal de la casa. El Sr. Bisbe está dues horas ab sos malans dirigint a cada un paraules de consol. Ademes entregá una bona cantitat de doblers perque los ho repartissen.

Se rebé un telegrama de D. Luis Martí, unich concejal que se troba á Madrit, d' es quatre que componian sa comisió especial per arreglá lo de s' *ensanche* de Palma. Mos dona esperansa, (mentres hey haja vida); y anyadeix qu' el seu gast corre a conte seu desde sa venguda del Sr. Planas, company de comisió. (Axi es molt *net*).

Es diari *La Almudayna* du un articlet *El nuevo polvorin* que se ve molt ab lo que MALLORCA DOMINICAL ja indicá á un d' es numeros passats sobre s' inconveniencia de ferlo á sa Font-Santa.

Dia 8 dimars.

Morí repentinament el Excm. e Ilm. Sr. Bisbe de Barcelona, Dr. D. Jusep Morgades y Gili. Deu haja premiat les seues virtuts, son gel y trebay y el seu relligios patriotisme, donantli el descans etern. MALLORCA DOMINICAL avuy resa per la seua anima y diumenge qui ve, mes reposada y ab espay, donará als lectors la seua biografia.

Morí també D.ª Teresa Alcover, fiya del notable y conegut poeta mallorquí D. Juan Alcover, (a. c. l. v.).

A les quinse y mitje el Sr. Bisbe de la diocesis visitá el benefich establiment de la Misericordia. Lo reberen el President de la Diputació, Vice-president de sa Comisió Provincial, els diputats inspectors, empleats de la casa y ses monjes de la Caritat. Visitá totes ses dependencies, trobantho tot ab s' estat millor que se pot desitjar, per lo que felicitá á tots els acompanyants. Diumenge qui ve el Sr. Bisbe obsequiará als de la Misericordia ab un bon diná.

El Sr. Bisbe, Dean y Cabildo han convocat, ab un edicte, á oposicions pera el benefici d' organista de la Seu. Se senyalan els exercisis d' oposició, que son deu y llavó ses obligacions que contreu el qui sia elegit.

Dia 9 dimecres.

Es diaris publican partes relatius á sa mort del Sr. Bisbe de Barcelona, donantmos detalls municiosos de la mateixa.

El vespre tengué lloch a casa del Sr. Marques de Vivot una velada literari-musical, orguenisada p' els Lluisos. Es programa fou molt bo, variat y ben interpretat.

ES CRONISTA

REBUT Y AGRAHIT

Almanaque de *El Felanigense*.

N' hem rebut un ecsemplar y l' agrahim. Enguany es l' unich que, sabem, s' ha publicat a Mallorca, pues els dels *Diari de Palma*, *El Isleño* y *El Ancora*, que altres anys apareixian, s' acabaren. Per axò es mes digne d'apreci el *felanitxé*, que, per cèrt, du belles composicions dins ses planas de que se compon. La primera, firmada per lo nostro estimadissim Sr. Governador, mereix que la transcriguem, per la coral sinceridad que respira.

Diu axí:

MI DESPEDIDA

«Yo no sé si alguien se acordará de mí cuando me vaya; posible es que censuren y aun acrezcan mis yerros; que se me tache de torpe. Nada de esto me causará pena tan honda como que se dude de mi cariño grande, muy grande á la hermosa tierra baleárica.

El día que no puede estar lejano—tan mudable es la condición de la política—en que el vapor me separe de Mallorca; al soltar aquél las amarras, que es lo último que le une con el muelle, mi vista se clavará más que en los rostros amigos de quienes me despidan, en las airoas agujas de la Catedral, por cuyas altas bóvedas tantas oraciones han subido al cielo envueltas en nubes de incienso, y con el corazon oprimido por el pesar y el pensamiento en Dios exclamaré: «¡Que sean muy felices estas islas y flote siempre sobre ellas la bandera española!»

Y el buque irá andando, andando: primero, Porto-Pí; después Calafiguera; más tarde, los peñascos de la Dragonera; el perfil de los montes..

Será para mí la ausencia tan dolorosa como lo es el despertar después de un sueño de felicidades y venturas.

R. ALVAREZ SEREIX.

Palma, Noviembre de 1900.

Pregam á Deu que 's torbi á ser substituít ó rellevat; cuant arribi l' hora s' en planyarán tots los bons mallorquins y noltros l' anyorarém de veres per llarg temps.

ENTRETENIMENTS

ANAGRAMA

CATALINA

Amb ses lletres de que se compon aquest nom, suprimintna una, compondre es d'una provincia espanyola.

Mallorca Dominical

REVISTA BILINGÜE

Esta Revista, cual estandart porta escrites ab lletres de motlo les santes senyes de FÉ, VIRTUT, PATRIA Y TRABAY, endregada en general á tots aquells, que de bona fé estiman y practican estes idees, té per objecte principal viure y trafegá per mitj del poble, nodriutlo ab una ensenyança verament cristiana y sense macsina y allunyarlo de tantes fons verinosas, ahont per son mal, vá á satisfacer sa set ' febroseca. Si MALLORCA DOMINICAL, veu complerts sos desitjos, se donara per ben pagada dels sacrificis que fa y li romanen fer envés de la gent trabayadora.

Pera que ningú s' escús de llegirla, sortirá pera tothom cada diumenge en un plech de 8 pàgines, p'el preu de 0'25 pts. cada més. No cal dir que, quant els recursos de l' Administració ho permetin, se donarán números extraordinaris y estampas que contindrán trabays d' una partida de plomes de cap d'ala.

Per la derrera pàgina hi admetém anuncis, y vos asegurám desd'ara, que de més baratos y acondicionats no 'n trobaréu en lloch. Si no heu creys, provau-ho y veureu.

Tota la correspondencia se dirigirá á l' Administrador d' aquesta revista.

Els trabays manuscrits que se mos enviyn hei anirán, si hi poden anar; sino... feyvós contes qu'els heu acabat de veure.

Idò, ja ho sabeu: Si voleu FE, VIRTUD, PATRIA Y TRABAY, vengan aquets cinch, que sou des nostros; si no 'u sou, seguiu vostro camí, que noltros farém el nostro, y veurém á la fi quins serán els qui la treurán mes provehida.

25 centims cada més per tothom

Correspondencia Particular

D' ella mos servirém per contestar tot lo relatiu a sa Direcció y a s' Administració. Es un medi molt fácil y economich d' *ahorrá-sellos*.

Pero als que tengan necesitat ó el gust de comunicarse ab noltros, ja sia per questió de diners, ja també pera que, si algú volguentmos ajudar á portá la creu, mos envía algún *regalo* p' el MALLORCA, los advertim que, tot heu podrán envíar á s' Imprenta d' en Mir (Cadena de Cort, n.º 11), que per falicitarmós sa feyna, posarán sa direcció siguent:

Per questió de trabays, al Sr. Director; si son *Folkore* ó *entretleniments* á S. Elviro Más, y pes ram d' Administració al Administrador J. Domenech. Entesos.

CASA ESPECIAL PER ESCULTURA RELIGIOSA ORNAMENTS SAGRATS

y representant de la fàbrica de vidrieras de colors y grabats de

J. AMIGÓ

DE BARCELONA

Plasa d' Antoni Maura número 22

PALMA DE MALLORCA

Se construeixen imatges de sants, en fusta, de primera, segona y tercera classe; com també retaules, sagraris, altars, candalers, cirials, canalsobres, sacras y tot lo relatiu á l' ornamentació escultural de les iglesies.

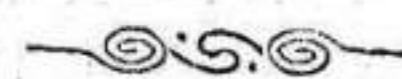
S' hi trobarán també, terns, casulles, capes, estoles, mandils, camis, sobrepelligos, àmits, flochs de misal, bonets, galons, cinguls, confeccionat tot en teles de la tan enomenada fàbrica d'els *Fills de M. Susi* de Barcelona.

LA ROQUETA

DE

D. Pere A. Cetre

Fàbrica de tota classe de ceràmiques artístiques y de retjoles vernisades y altres objectes ornamentaris y de profit per la construcció d' edificis.—Despatx, carrer de San Miquel.

